आर्थिक क्षेत्रको सुधारको लागि निजी क्षेत्रको सुझाव

पशुपति मुरारका
उपाध्यक्ष
नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ

पृष्ठभूमि :

- गत आर्थिक वर्षमा आयात उल्लेख्य नबढे पनि शोधानान्तर स्थितीमा खासै सुधार हुन नसकेको
- जम्मा निर्यात रकम पेट्रोलियम पदार्थको आयात भन्दा कम
- राजस्व परिचालनले चालु खर्च मात्रै धान्ने (पूँजिगत खर्च विदेशी सहायतामा निर्भर, अनुमान गरेको राजस्व संकलन भएपनि चालु खर्च समेत नपुग्ने)
- शोधानान्तर आयमा विप्रेषणको उल्लेख्य योगदान (विप्रेषण आयमा कमि भएमा वैदेशिक कारोबारमा असर हुने)
- उत्पादन लागत तथा मुद्रास्फिति वृद्धि र भारतीय मुद्राको अभाव
- कूल गार्हस्थ उत्पादनमा उद्योग क्षेत्रको हिस्सा घट्दो

विद्यमान प्रमुख समस्याहरु

- लगानीको वातावरण
- उर्जा संकट
- भौतिक पूर्वाधारको कमि
- तरलताको अभाव ब्याजदरमा वृद्धि
- श्रम समस्या
- गैर कानुनी कर

लगानीको वातावरण

- शान्ति र सुरक्षा
- आर्थिक नीतिमा स्थायित्व (बजारमूखि हो वा मिश्रित)
- नीतिगत स्थायित्व (कम्तिमा १० वर्ष)
- बजेट आउने निश्चित दिनको संवैधानिक व्यवस्था
- संसदमा पेश भएको बजेट अर्थतन्त्रलाई दिर्घकालिन फाईदा हुने बनाई तत्काल पारित गर्नुपर्ने
- विनियोजित पूजिगत खर्च तोकिएकै समयमा हुने आवश्यक व्यवस्था

लगानीको वातावरण (ऐन नियम)

- नयां औद्योगिक व्यवसाय ऐन
- विशेष आर्थिक क्षेत्र सम्बन्धी ऐन
- वैदेशिक लगानी नीति र ऐन
- Anti Dumping ऐन
- वैदेशिक व्यापारलाई नियमन गर्न बनेको ऐन
- बौद्धिक सम्पत्ति सम्बन्धी एकिकृत ऐन
- Bankruptcy कानून निर्माण (दामासहि र सुरक्षित कारोबार ऐनको कार्यान्वयन)

उर्जा संकट (तत्कालिन समस्याको संबोधन)

- दुहवी र हेटौडामा रहेका मल्टिफ्यूलको पूर्ण क्षमतामा संचालन
- औद्योगिक क्षेत्रका लागि छुट्टै औद्योगिक ग्रिडमा विस्तार
- निजी क्षेत्रबाट उत्पादित विद्युतका लागि खरिद दर बढाई उत्पादनमा प्रोत्साहन गर्ने व्यवस्था (लागतमा हुंदै गएको वृद्धि बमोजिम समायोजन)
- हालका संचालित परियोजना मर्मत गरी उत्पादन अभिवृद्धि

उर्जा संकट (तत्कालिन समस्याको सम्बोधन)

- मुलुक भित्र उत्पादन हुने विद्युत तथा भारतबाट आयात गरिने प्रशारण लाईनको निर्माण (हाल आयात र पछि निर्यातका लागि सहज हुने)
- व्यवसायीलाई लोडसेडिङ अवधिमा डिमाण्ड चार्जमा छुट
- सहुलियतपूर्ण डिजेलको व्यवस्था
- भारतबाट विद्युत आपूर्तिको लागि प्रशारण लाइनको व्यवस्था (दुई महिनामा)
  - गोखरपुर–भैरहवा (२० मेगावाट), सुरजपुरा–गण्डक (२० मेगावाट), रक्सौल–परवानीपुर (१० मेगावाट)
  - रक्सौल–परवानीपुर (१०० मेगावाट), कटैया–दुहवी (५० मेगावाट)

उर्जा संकट (दिर्घकालिन)

- जलविद्युतका लगानी तर्फ सहुलियत सहितकोप्याकेजका साथ विशेष जोड
- वैदेशिक लगानीकर्ता सहितको परियोजना निर्माणमा जोड
- मध्य पहाडी लोकमार्ग प्रशारण लाईनको व्यवस्था (आपूर्ति र वितरण दुवैको लागि)
- वैकल्पिक उर्जाको खरीददर र नीति नियम निर्देशिकाको तर्जुमा र कार्यान्वयन
- जलाशययुक्त ठूला आयोजनाको निर्माण (बुढी गण्डकी वा पश्चिम सेती)
- जलविद्युत परियोजनाको लागि वैदेशिक सहुलियत ऋणको व्यवस्था

भौतिक पूर्वाधार

- कृषि, पर्यटन, खनिजजन्य र जलश्रोत जस्ता प्रतिस्पर्धी क्षेत्रका लागि सडक, विद्युत, पानी, संचार, शान्ति सुरक्षामा जोड
- अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलको निर्माण (सार्वजनिक–निजी साझेदारी)
- सम्भावित क्षेत्रमा औद्योगिक क्षेत्र स्थापना
- काठमाडौं तराई जोड्ने मार्ग निर्माण (Fast Track)
- SEZ र EPZ को स्थापनालाई प्राथमिकता (क्षेत्रगत)

तरलता र बढ्दो ब्याजदर

- उत्पादनमुलक उद्योगहरुको लागि आवश्यक कर्जाको व्यवस्था
- उद्योग तथा व्यवसायका लागि सहुलियत ब्याजमा कर्जाको व्यवस्था
- स्वदेशी कच्चा पदार्थमा आधारित मूल्य अभिवृद्धि हुने उद्योगका लागि निश्चित अवधि तोकी सहुलियत ब्याजदर र लगानीमा विशेष सहुलियत

श्रम समस्या ....

- मुख्य ट्रेड यूनियन तथा महासंघ बीच २०६७ चैत्र १० गते भएको सम्झौताको कार्यान्वयन
- न्यूनतम वेतन, No Work No Pay, ४ वर्ष औद्योगिक शान्ती वर्षको घोषणा र सामाजिक सुरक्षा
- खास किसिमका उद्योगहरुमा हड्ताल गर्न नपाईने व्यवस्था जस्तो : निर्यात
- गैर कानूनी हडतालमा भएको नोक्सानी सम्बन्धित संस्थाबाट भराउने व्यवस्था

कार्यान्वन पक्षमा सुधार

- सिण्डिकेट खारेजी
- सरकारी निकायका नाममा राखेका सबै ढांट तथा अवरोधको अन्त्य (जि.वि.स.गा.वि.स. र प्रहरी)
- Export House को व्यवस्था
- निर्यातका लागि सहुलियत ब्याजदरमा कर्जाको व्यवस्था

कार्यान्वयन पक्ष .....

- गत वर्षको बजेटमा घोषणा गरिएका कार्यक्रमको कार्यान्वयन (निर्यातमा अनुदान दिने व्यवस्था अहिलेसम्म कार्यान्वयन नभएको)
- सरकारी सेवामा उत्तरदायित्व र जिम्मेवारीपना
- स्वविवेकिय अधिकारलाई कम गर्ने र स्पष्ट परिभाषा हुनु पर्ने

कार्यान्वयन पक्ष .....

- सम्पत्ति कर नभई शून्य दरमा सम्पत्तिको घोषणा
- स्वदेशी वस्तुको अनिवार्य प्रयोग
- निजी क्षेत्रको सहभागितामा राजस्व बोर्डको गठन

कार्यान्वयन पक्ष .....

- आयात प्रतिस्थापन गर्ने उद्योगका लागि निर्यात सरह सुविधा
- भारतमा भएको निर्यातलाई समेत अनुदान दिने व्यवस्था
- भारतबाट आयात गर्दा सबै औद्योगिक कच्चा पदार्थ परिवत्य विदेशी मुद्रामा गर्न पाउने

सन् २०१२ नेपाल लगानी वर्ष

- नेपाललाई अन्तर्राष्ट्रिय लगानी नक्सामा परिचित गराउन
- उद्योग व्यवसायमा लगानी बढाउन
- रोजगारका अवसर बढाउन
- लगानीलाई राज्यको नीतिको केन्द्रमा ल्याउन